

BO'LAJAK O'QTUVCHILARNI LOYIHAVIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNI VOSITALARI

Sotbarov Atabek Asilbek o'g'li
*Toshkent viloyati Chirichiq davlat
pedagogika instituti o'qituvchisi*
Olimjanova Dilfuza Ilhom qizi
Uralov Jamshid Hushnud o'g'li
*Toshkent viloyati Chirichiq davlat
pedagogika instituti talabasi*

Аннотация: *Maqolada pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlashning mohiyatini hisobga olgan holda, nafaqat loyihaviy faoliyatga tayyorlasherlarning faoliyati, balki ushbu faoliyat mahsuloti - mavjud vaziyatni o'zgartirish uchun yaratilgan loyihani ham yodda tutish kerak. Shuning uchun, pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash ostida biz ommaviy foydalanishga qaratilgan ta'lim tizimining innovatsion modeli bo'lgan loyihani yaratish uchun o'qituvchilarning maqsadli faoliyatini tushunamiz.*

Tayanch so'z va tushunchalar: *Pedagogik loyha, texnologiya, kompetentlik, model, metodika.*

ИНСТРУМЕНТЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация: *Учитывая важность подготовки к проектной педагогической деятельности в статье необходимо иметь в виду не только деятельность тех, кто готовится к проектной деятельности, но и продукт этой деятельности - проект, призванный изменить сложившуюся ситуацию. Поэтому под подготовкой к педагогической проектной деятельности мы понимаем целенаправленную деятельность педагогов по созданию проекта, представляющего собой инновационную модель системы народного образования.*

Ключевые слова и понятия: *Педагогический проект, технология, компетентность, модель, методология.*

TOOLS FOR PREPARING FUTURE TEACHERS FOR PROJECT ACTIVITIES

Annotation: *Given the importance of preparation for pedagogical project activities in the article, it is necessary to keep in mind not only the activities of those who prepare for project activities, but also the product of these activities - a project designed to change the current situation. Therefore, in preparation for pedagogical project activities, we understand the targeted activities of teachers to create a project that is an innovative model of the public education system.*

Key words and concepts: *Pedagogical project, technology, competence, model, methodology.*

Ta'limdagi loyihaviy faoliyatga tayyorlash o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bu ijtimoiy amaliyotlarning boshqa turlari bilan aloqalarni o'rnatish, ta'lim maqsadlariga yo'naltirilgan jamoat koalitsiyalarini yaratish, mutlaqo yangi ta'lim resurslarini aniqlash, ijtimoiy ahamiyatga ega ta'lim siyosatini shakllantirish, amalga oshirilayotgan tashabbuslarning ijtimoiy oqibatlari uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olishni talab qiladi. Shu munosabat bilan ta'limni rivojlantirishda loyiha yondashuvini amalga oshirish zarurati va dastlabki kontseptual asos va loyihaviy faoliyatga tayyorlash modellarini pedagogikada yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi o'rtasida ziddiyat mavjud.

Bizning fikrimizcha, zamonaviy ta'lim amaliyotida loyihaviy faoliyatga tayyorlash nazariy muammolarini hal qilish ushbu yondashuvning o'ziga xos xususiyatlarini talab qiladi, bu ijtimoiy-pedagogik deb ta'riflanishi mumkin: uning oqibatlari (ijtimoiy hayotdagi o'zgarishlar) bo'yicha ta'lim sohasi (ta'lim sohasi) va ijtimoiy. Bugungi kunda ijtimoiy - pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash ta'lim tizimining turli darajalarida amalga oshirilmoqda.

Shuni ta'kidlash kerakki, ushbu muammoni metodik tahlil qilish darajasini aniqlashning umumiy yo'nalishi-loyihaviy faoliyatga tayyorlashning mohiyatini falsafiy tushunishni aks ettiruvchi tadqiqotlar (N. G. Alekseev, yu. V. Gromyko, VI Zhuravlev, K. M. Kantor, V. V. Krayevskiy, V. A. Lek-Torskiy, A. M. Novikov, A. V. Rosenberg, VM rozin, Vn Sadovskiy, Vf Sidorenko, vs Shvyrev, G. P. Shchedrovitskiy, E. G. Yudin)

Bir qator nashrlarda ijtimoiy - pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash uchun normativ bilimlar (V. N. Burkov, Ts.J. Jones Garth, A. F., T. Maldonado, Zotov Va A. Newell, J. Reitman, G. Simun, P., D. V. Shapiro Tepalik).

Ba'zi asarlarda loyihaviy faoliyatga tayyorlash umumta'lim maktabining o'qituvchisi (O. A. Abdullin, Z. I. Vasileva, O. S. Gazman, F. N. Gonobolin, V. yu. Krichevskiy, N. V. Kuzmina, V. A. Slastenin, A. I. Shcherbakov) loyihaviy faoliyatga tayyorlash qobiliyatlari nuqtai nazaridan ko'rib chiqiladi.

Ta'limda rivojlanayotgan loyiha paradigmasining nazariy va uslubiy asoslari V. N. Averkina, N. V. Bochkina, S. A. Gilmanov, V. I. Zagvyazinskiy, V. V. Rubtsova, A. M. Tsyurulnikova, V. A. Sturby, V. Z. Yusupov[36, p.31] asarlarida ma'lum darajada rivojlandi. Ular rus ta'limini isloh qilish va rivojlantirish maqsadlariga nisbatan loyiha paradigmasining mohiyatini pedagogik ilm-fanni tushunishda yangi qadam tashlashga imkon beruvchi gumanitar bilimlarning turli sohalarida loyihalash bo'yicha nazariy g'oyalarni kontseptual tahlil qilish va sintez qilishni amalga oshirdi; umumiy falsafiy rivojlanish tamoyilini aniqlashtirish amalga oshirildi, buning asosida bugungi kunda ta'limda innovatsion o'zgarishlar amalga oshirilmogda; mintaqaviy ta'limda ijtimoiy-pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlashning nazariy asoslari ishlab chiqilgan bo'lib, uning mohiyatini, umumiy tamoyillarini, texnologiyalarini, zamonaviy ta'limni

hududiy lashtirish jarayonlarida loyiha faoliyatining usullarini belgilaydi; umumiy kontseptsiya shakllantirildi.

"Ta'limda loyihaviy faoliyatga tayyorlash" ta'lim tizimini rivojlantirish va o'z-o'zini rivojlantirishning asosiy mexanizmi sifatida; ijtimoiy-pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash samaradorligi mezonlari ishlab chiqildi.

Pedagogik adabiyotning nazariy tahlili ba'zi umumlashmalarga imkon berdi:

- Bugungi kunda jamiyatda jadal o'zgarishlar va tub o'zgarishlar yuz berganda, loyihaviy faoliyatga tayyorlash ta'limda etarlicha o'zgarish, sharoit yaratish va uni rivojlantirishning ichki mexanizmlarini aniqlashning prinsiplar jihatdan yangi va fundamental usuliga aylanmoqda. Ijtimoiy-pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash-ijtimoiy amaliyot shakli sifatida polidissiplinar tadqiqot va rivojlantirish va ta'lim o'z-o'zini rivojlantirish sohasida kompleks ishlanmalar amalga oshirish uchun maxsus tashkil raznoprofessional faoliyati.

- Ijtimoiy - pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash ideal loyihaviy faoliyatga tayyorlash (loyihaviy faoliyatga tayyorlash g'oyasini ishlab chiqish) va loyiha rejasini amaliy amalga oshirish bilan bir vaqtda bog'liq faoliyati (pedagogik, ilmiy, boshqaruv), bir qator integratsiya-nima mumkin, yoki nima bo'lishi kerak. Ushbu faoliyatning integratsiyasi ishlab chiquvchilar va realizatorlarning jonli tashuvchilari bo'lgan juda aniq ta'lim loyihaviy faoliyatga tayyorlashda namoyon bo'ladi.

-Ijtimoiy-pedagogik ta'limdan tashqari ta'limdagi loyihaviy faoliyatga tayyorlashning rivojlanayotgan paradigmasi, shuningdek, rivojlanayotgan ta'lim amaliyoti, ta'lim texnologiyalari, pedagogik faoliyat usullari va vositalarini qurish va inson hayotining haqiqiy mavzusi va faoliyati uchun maqbul shart-sharoitlarni yaratadigan ta'lim jarayonlarini rivojlantirishning psixologik va pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlashini o'z ichiga oladi. Birgalikda, bu turdagi loyihaviy faoliyatga tayyorlash va ta'lim jarayonlarining yangi turlarini yaratishga qodir bo'lgan amaliy yo'naltirilgan pedagogik ilmnining zamonaviy qiyofasini belgilaydi.

Shunday qilib, ta'lim sohasidagi tadqiqotlar va loyihaviy faoliyatga tayyorlash amaliyotining nazariy tahlillari ta'lim sohasidagi organik o'zgarishlarni ta'minlaydigan mustaqil, ko'p funktsional, integral, adaptiv sifatida loyiha faoliyatini o'rganish bilan bog'liq pedagogik fanni rivojlantirishda yangi yo'nalishni shakllantirish uchun zarur shart-sharoitlarni ochib beradi.

Bugungi kunda pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash ma'lum bir pedagogik tizimni amalga oshirish uchun shart-sharoitlarni aniqlash bo'yicha faoliyatni anglatadi. A. P. Tryapitsina ko'ra, bu yondashuv ahamiyati, u pedagogik jarayonida inson shakllanishi uchun sharoitlar to'liqligini ta'minlash, ta'lim tizimining pedagogik asoslarini topish imkonini beradi, deb aslida yotadi.

Zamonaviy tadqiqotchilar aniq ma'lum bir yosh oralig'i, ta'lim muassasalari va ta'lim muhitlar ijtimoiy-pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash va ta'lim amaliyotini rivojlantirish pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash doirasida o'quv jarayonlarini

rivojlantirish psixologik va pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash ta'kidlab, loyihaviy faoliyatga tayyorlash ob'ektini belgilash.

Shunday qilib, ta'limdagi loyihaviy faoliyatga tayyorlash-ta'limni rivojlantirish va o'z-o'zini rivojlantirishni ijtimoiy amaliyot shakli sifatida ta'minlaydigan, inson ta'limiga bo'lgan ehtiyojni, u yashayotgan jamiyatni va ta'lim tizimlarining ehtiyojlarini qondirishga imkon beradigan kompleks tadqiqotlar va loyiha ishlanmalarini amalga oshirish bo'yicha tashkil etilgan faoliyat tizimi.

Pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlashning mantiqi bir - birini ketma-ket o'zgarib turadigan faoliyat turlarini-dolzorb muammolar yoki vaziyatlarni tahlil qilish, kontseptualizatsiya qilish, dasturlash, yangi ta'lim amaliyotini rejalashtirish va loyihalash, shuningdek, loyihaviy faoliyatga tayyorlash jarayoni sub'ektlarining faoliyatini tashkil etish shakllari bilan ifodalanishi mumkin.

Ba'zi nashrlarda ta'lim loyihaviy faoliyatga tayyorlash ta'lim tizimining cheklangan miqdordagi o'zgarishi bo'lib, u mumkin bo'lgan resurslar, Real mablag'lar va muayyan tashkilot doirasida yangi maqsadlarga erishish imkonini beradi.

"Pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlash" kontseptsiyasiga kelsak, uning yagona talqini yo'q: ba'zilari pedagogik loyihaviy faoliyatga tayyorlashni o'qituvchilar, talabalar, pedagogik jamoatchilik, ta'limning yangi mazmuni va texnologiyalari, pedagogik faoliyat va fikrlash usullari va texnologiyalari (V. A. Bolotov, E. I. Isaev, V. I. Slobodchikov, N. A. Shaydenko) ning eng yangi shakllarini "etishtirish" jarayoni sifatida belgilaydi.⁴⁹ (V. A. Slastenin, I. F. Isaev, A. I. Mishchenko, E. N. Shiyanov), va nihoyat - mazmunli, tashkiliy-uslubiy, moddiy-texnik va empirik-intuitiv va ilmiy darajalarda amalga oshirilayotgan pedagogik muammo yaxlit hal amalga oshirish rejasi ijtimoiy - psixologik loyihaviy faoliyatga tayyorlash sifatida-ko'p bosqichli rejalashtirish (V. P. Bospalko) sifatida.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Мирзиёев Ш.М. “Қонун устиворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови”. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси // Халқ сўзи, 2016 йил 8 декабрь.

2. Мирзиёев Ш.М. Адабиёт ва санъатни ривожлантириш, маданиятимиз халқимизнинг маънавиятини юксалтиришнинг муҳим омилларидан биридир. - Т., 2017. - № 153 (6817). - 4-август. - С. 1.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 20-fevraldagi “Prezident maktablarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-4199 sonli qarori. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 07/19/4199/2642-son

⁴⁹ Дроздикова Л.Н., “Диагностика творческого развития личности” Методическое пособие, Новосибирск-2003г ст-8-15

